

Сања ШУБАРИЋ /Никшић/

НЕГИРАНИ ОБЛИК ИМПЕРАТИВА
(НЕ+ИМПЕРАТИВ) И НЕГИРАНЕ ПЕРИФРАСТИЧНЕ
ИМПЕРАТИВНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ
(НЕМОЈ+ИНФИНИТИВ И НЕМОЈ+ДА+ПРЕЗЕНТ)
У ДОКУМЕНТИМА ЦРНОГОРСКОГ СЕНАТА

1. 0. Бавећи се уопштено утврђивањем императивних форми и тумачењем њихових значења у документима Црногорског сената, посебан сегмент наше анализе биле су негиране императивне форме – *не+императивив*, *немој+инфинитив* и *немој+да+презентив*, тј. одричне императивне вриједности остварене наведеним формама.

Лезички материјал за ову анализу ексцерпиран је из Зборника докумената Црногорског сената (1857-1879).¹

1. 1. Анализа је показала да је у Зборнику докумената Црногорског сената сасвим риједак *одрични облик синтетичног императива*.

1. 1. 1. Међу више од 200 забиљежених облика синтетичног императива за 2. лице једине свега четири имају негирану форму.

1. 1. 1. 1. У првом примјеру:

---

¹ *Зборник докумената Црногорског сената (1857-1879)*, ЦИД – Подгорица и Обод – Цетиње 1997.

У Зборнику су презентована 532 документа Црногорског сената; документа су хронолошки груписана у 12 поглавља. Публикована документа свједоче о разноврсној дјелатности Сената. Приређивачевим избором у Зборнику су заступљени различити предмети – наредбе, молбе, пресуде, жалбе, уговори, саслушања, комисијски прегледи, обавјештења...

Примјере дате у овом раду, аутентично смо пренијели из Зборника – без лекторске и било које друге врсте интервенције.

Ако буде гласова више да се кућа купи ти со овим перјаником
не *ѿражи* паре црковне. 137,

– имамо имперфективну видску категорију у облику императива којим се изриче *забрана* како не би дошло до реализације означене радње, при чему није извјесно ни постојање намјере о тој реализацији од стране онога на кога се императив односи. Овдје је, заправо, евидентна само претпоставка говорног лица о могућности започињања или пак остваривања истакнуте радње – можда као могуће у одређеном слиједу догађаја. Синтагма „зауостављање намере”² не одговара, дакле, сасвим употреби императива у овом примјеру³ (имамо имперфективну видску категорију у облику императива којим се изриче забрана за радњу која није у току – постоји само претпоставка о могућности њене реализације). Чињеница да радња није у току овдје не оставља могућност „паралелизма у употреби имперфективног и перфективног вида”⁴ датог глагола.

1. 1. 1. 2. У другом забиљеженом примјеру:

Недај злијема људима код себе ... 284,

– на основу контекста одрични облик императива протумачили смо као *уѿуѿсѿво*. Аналогно формулацији М. Ивић „начелна забрана”,⁵ ми смо овај примјер употребе императива окарактерисали као „*начелно уѿуѿсѿво*” – дато упутство везује се првенствено за садашње вријеме, али подразумијева се да ће се његов „ехо” остваривати и у догледној будућности. Везаност овог упутства за садашњост и његова истовремена усмјереност на будућност чини могућом и употребу имперфективног глагола у облику императива.

1. 1. 1. 3. У трећем примјеру:

Вас моле мнозина, али ја молим и кумим, *неѿуѿѿиме* да се изгубим ... 470,

² М. Ивић, *Словенски императив уз неѿацију*, Радови Научног друштва НР Босне и Херцеговине, X, Сарајево 1958, 35.

³ Негативна форма императива користи се, свакако, и у случајевима када нема радње и акције, али нема ни намјере онога коме се забрана изриче, или макар та намјера није извјесна, већ говорно лице изриче забрану полазећи од своје претпоставке о могућности реализације извјесне радње – било да се она наметнула као логична и реална у датим околностима, било да је посљедица његових индивидуалних мисли, можда нереалних.

⁴ В. М. Ивић, *наведено дјело*, 34.

⁵ М. Ивић, *истио*, 34.

– имамо перфективни глагол у облику негираног императива и њиме исказану *молбу* (интересантно је да се у домаћој литератури негатиwnи императив није третирао кроз категорију молбе).⁶

Перфективна видска категорија у датом примјеру појачава интензитет *молбе*, тј. наглашава нужност њеног остварења у садашњем, или што скоријем времену. Употребом имперфективног вида истакнутог глагола *молба* се не би превасходно везивала за садашњост, већ би се могућност њеног испуњења пренијела и на будућност.

1. 1. 1. 4. У четвртом примјеру:

... а Марко му рече, ајде соколе и чувај се *не саиџри* се ... 155,

– у истакнутом облику императива имамо значењску категорију „*скреџања џажње*”.⁷ Говорник негативном формом императива *уџозорава* – *скређе џажњу* саговорнику на могућност неповолне и нежељене појаве, а конкретна ситуација оправдава употребу искључиво перфективне видске категорије у облику императива.

1. 1. 2. *Неџирани имџератив* за 2. лице *множине* регистровани смо само у једном примјеру. У њему је одричност императива одређена везником *ниџи*:

Стога објавите свакоме у вашу капетанију, да неби у ово ријеме дангубио узалуд, *ниџи* ви никоме биљета *дајџе* због давија. 326.

У овом случају могућа је напоредност перфективне и имперфективне видске категорије глагола у облику негираног императива. Међутим, како се прохибитивном формом забрањује радња која је, иначе, редовна и при че-

⁶ М. Ивић говори о негативном императиву кроз категорију забране, упозорења, опомене, скретање пажње...В. наведено дјело.

⁷ М. Ивић као посебан значењски тип у оквиру императива „упозорења” истиче „скретање пажње”. Овај значењски тип она везује за физиолошке акције које се не могу спријечити непосредним утицајем на саговорника, јер не зависе од његове воље, па се улога говорника своди „на просто скретање пажње на неповолне појаве које се могу догодити са жељом да буду предузете мере које би их отклониле (не падни, не назеби)” (наведено дјело, 37). Међутим, по нама ова категорија може имати шире семантичко простирање – не мора се тицати искључиво „спонтаних, физиолошких акција”, већ се може односити и на вољне, свјесне радње: говорник лицу коме се обраћа може *скреџаџи џажњу* и на могуће неповолне појаве које прате циљне радње или се јављају у њиховом исходу. Дајемо примјер из разговорног језика: *Не сједни* нагло, пропашћеш. И у реченици: *Не џрчи*, већ си поцрвенио – одрични императив има исто значење (скретање пажње), с тим што је у овом случају то значење везано за имперфективни видски облик.

му се та *забрана* односи на тачно одређен временски период који слиједи,⁸ имперфективни глаголски вид би потпуније покривао садржај забране. Заправо, може се рећи да се изречена забрана односи како на радњу која је, на извјестан начин, у току (подразумијева се њено редовно обављање), исто тако и на радњу чија се реализација везује за будуће вријеме. Редовност радње, дакле, подразумијева њено обављање и у будућем периоду, па самим тим ову прохибитивну форму не можемо искључиво везати за једну или другу временску ситуацију – садашњост или будућност.

1. 2. Док смо императив са одричном речцом *не* забиљежили у свега пет примјера, императивну конструкцију *немој⁹+инфинитив* регистровали смо у 32 примјера.¹⁰

Од тога – међу 32 примјера употребе конструкције *немој+инфинитив* имамо 22 примјера са глаголима несвршеног вида, а 10 примјера са глаголима свршеног вида.¹¹

Дакле, бројчани подаци доказују апсолутну доминацију конструкције *немој+инфинитив* над облицима синтетичног императива са одричном речцом *не* у документима Црногорског сената. Овакав диспарат у употреби истакнутих конструкција одговара стању савремених говора црногорских.¹² Међутим, док је у савременим говорима црногорским конструкција *немој+инфинитив* свршених глагола варијанта која је скоро истиснула негирани императив,¹³ наши подаци указују на фреквентску надмоћ исте конструкције несвршених глагола.¹⁴

⁸ Наведени примјер је из документа бр. 341 (од 9.VIII 1875) којим Сенат наређује капетанима да у времену од 9.VIII до 8. IX 1875. не упућују никога поводом парничења. Дакле, ријеч је о забрани којом се прекида устаљена активност, а коју треба поштовати у временском периоду од мјесец дана.

⁹ „... нѐмој је постало од не мози, са редуцираним крајњим и, дакле, не моз’, које је прешло даље у немој.” В. А. Белић, *Историја српског језика*, Изабрана дела, IV, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1999, 391.

¹⁰ М. Ивић истиче да је конструкција *немој+инфинитив* позната српском језику још од раних историјских епоха. Појава ове конструкције и њен развој третирају се као особина својствена међу словенским језицима – само српском и македонском језику. В. М. Ивић, *наведено дјело*, 28.

¹¹ Констатовано је да конструкција *немој+инфинитив* (односно одговарајућа *веза да+ирезениј*) када је у питању обиљежавање вида, не подлијеже оним ограничењима битним за *императив* уз *не*. В. М. Ивић, *наведено дјело*, 28.

¹² В. Б. Остојић, *Језик Петра I Петровића*, ЦАНУ, Титоград 1976, 247. Иначе, исти аутор у језику Петра I Петровића биљежи приближно једнаку фреквенцију варијанти *не+императив* и *немој+инфинитив* (*наведено дјело*, 247).

¹³ Б. Остојић, *наведено дјело*, 247.

¹⁴ У староцрногорским говорима М. Пешикан код несвршених глагола констатује напоредну употребу негативног императива и конструкције са *немој*. В. М. Пешикан, *Староцрногорски средњокашунски и љешански говори*, СДЗБ, XV, Београд 1965, 203.

Многи од регистрованих примјера показују могућност напоредне употребе глагола свршеног и несвршеног вида унутар конструкције *немој+инфинитив*. Наводимо неке од њих:

Зато ти дајемо наредбу за сад никог *немој љушићавати* да ради преко Зете. 90; А озгор који би налегао из Херцеговине *немој му узимати*. 140; *Немојте* ви *љромислити* да је Андрија из ... главе послат. 216; Зато уреди како најбоље знаш и *немој* коме *јоћи* по хајтеру ... 226; И *немој крећати* прије друге наредбе. 226; Али никоме *немој* ни *дати* ни обећати, не офицерство не барјактарство ... 312; Дошао сам к Вама и вашој сабљи мој врат нагао сам код аскера *немој те* ме *шиљати*. 442; ... него опрости, *немо* ме *јокарати*. 446; Него ако то буде *немојте се чудити*, јер до св. Госпо(ђе) можете све смирити. 459; Од сад па убудуће *немој љушићати* ниједног Црногорског подајника да иде ... 482.

Поводом ових примјера, односно поводом констатације да у њима имамо могућност напоредне употребе глагола свршеног и несвршеног вида унутар конструкције *немој+инфинитив*, подсјећамо на тврдњу М. Ивић да се у савременом језику, везано за истакнуту конструкцију врши „у принципу она иста релативно слободна видска репартиција која је била својствена за првобитну, општесловенску негирану императивну конструкцију”.¹⁵

1. 2. 1. Користећи се контекстом утврдили смо различита значења описне императивне конструкције са *немој* у коришћеној грађи.

1. 2. 1. 1. Анализа је показала да у највећем броју евидентираних примјера конструкција *немој+инфинитив* има значење *забране*, и то „*конкрејне*”¹⁶ *забране* коју лице са одређеним друштвеним статусом упућује друштвено подређеном субјекту:

Оружје *немој* им *узимати* ... 60; А што се тиче пограничних ствари са Турском *немојте* му се ништа *мијешати* ... 63; Зато ти дајемо наредбу за сад никог *немој љушићавати* да ради преко Зете. 90; А озгор који би налегао из Херцеговине *немој* му *узимати*. 140; И пређе тога говори капетан *немој те* га *разваљивати* док се не посудите с Илијом. 215; Зато уреди како најбоље знаш и *немој* коме *јоћи* по хајтеру ... 226; И *немој крећати* прије друге наредбе. 226; И пресуди им ти тамо, *немој* их овамо *шиљати*. 301; Али

¹⁵ М. Ивић, *наведено дјело*, 41.

¹⁶ В. А. Маслова, *Прагматичка значења императивности у српском и руском језику*, Прилози проучавању језика, 28/29, Нови Сад 1997-1998, 79-80.

никоме *немој* ни *дајти* ни *обећајти*, не офицерство не барјактарство ... 312; И то *немојте* час *ојезајти* него одмах. 335; Овијема Бјелицама што су у Херцеговину били *немој* ништа *узимај*. 339; Овијем момчадима из твог Батаљона који су ходили у Херцеговину *немој те* им ништа *узимај* ... 341; ... и за сада *немој узимајти* њима ништа. 433; Од сад па убудуће *немој јушијати* ниједног Црногорског подајника да иде ... 482.

1. 2. 1. 2. Као садржај конструкције *немој+инфинитив* забиљежили смо и *ујусијиво*. Субјекат са одређеним друштвеним статусом упућује друштвено подређеног саговорника на нечињење означених радњи:

И учини све како си се обећао само *немој* Трипка *предајти* ... 284; Следеће фамилије из двије Капетаније т. Шаранске и Језерске *немојте присиљавајти* да иду ... 372; ... таквога *немојте шибикајти* него му робље помрло испишите ... 426.

1. 2. 1. 3. У реченици:

И тако сам ја њему рекао пред цијелијем селом „камо те драги брате *немој се надајти* него ако сумајеш што искати ишти сада...” 142,

– садржајем облика инфинитива са речцом *немој* изречен је *савјет*. Говорно лице добронамјерно одвраћа саговорника од радње која је узалудна у остваривању одређеног циља.

1. 2. 1. 4. Конструкција *немој+инфинитив* означава и *молбе* друштвено подређених лица надређеним субјектима:

Но молимо вашу Милост ако мислите за нас и за нашу невољу *немојте* га *јусијити* за кључара ... 218; Но за Бога и за светога Петра Господару *немојте* нас *ујусијити* да се оволико народа преврне. 308; ... него опрости, *немо* ме *јокарајти*. 446; Зато ве молимо ако је могуће *немојте давајти* Љешњанима Команске брањевине ... 471; Дошао сам к Вама и вашој сабљи мој врат нагао сам код аскера *немој те* ме *шиљај*. 442; ... само не код аскера *сјрављај* *немојте*. 442.

Док је у прва четири примјера реченични контекст сасвим експлицирао семантички садржај истакнуте конструкције, у посљедна два примјера њен садржај тумачи шири контекст.

1. 2. 1. 5. Конструкција *немој+инфинитив* преносилац је и *ујозорења – ојомене*¹⁷ као императивног значења:

... река сам му чувај Марко *немој* ме *убиџи* ... 155; И за вољи чиним на знање кад сам их погодио да сам се дигао на ноге и рекао овијема људима, *немој* који *реџи* да му је ово насрамоту ... 306; Него ако то буде *немојше се чудити*, јер до св. Госпо(ђе) можете све смирити. 459.

1. 2. 2. И поред тога што је у домаћој лингвистичкој литератури устаљена и реципирана семантичка диференцијација конструкције *немој+инфинитив* и синтетичног императива са речцом *не* – у том смислу „да се конструкција *немој+инфинитив* супротставља императивној по своје значењу забране у којој има мање строгости, отсечности у поређењу са забраном израженом императивом”,¹⁸ односно да се варијантом *немој+инфинитив* изриче „блажа забрана” а варијантом *не+императив* „строга забрана”, морамо истаћи да наша језичка грађа не потврђује такву семантичку репартицију. Иако нам фреквентски диспаритет не даје могућност адекватне и потпуне анализе ових конструкција – у смислу поменуте значењске разлике, а на основу паралелизма,¹⁹ наглашавмо да се у забиљеженој грађи конструкцијом *немој+инфинитив* исказују и „*стироге забране*”. Истина, самом природом језичке грађе у великој мјери унапријед је одређен интензитет појединих семантичких садржаја, тј. чињеница да у језичком материјалу имамо документа једног државног органа сама собом говори о семантичком интензитету забиљежених императивних форми уопште. Наиме, ако државни орган изриче забрану субјекту који је по државној хијерархији њему подређен, јасно је да ће значењски интензитет такве забране увијек бити исти, без обзира на обличку форму којом се она саопштава, односно јасно је да не може бити ријечи о „благој забрани”.

Дакле, утисак заснован на нашем језичком материјалу је тај да се до истакнутих семантичких разлика између конструкције *немој+инфинитив* и форме *не+императив* долази само на основу њиховог поређења,

¹⁷ Поред „*скреџања љажње*”, М. Ивић истиче „*ојомену*” као други значењски тип *императива* „*ујозорења*”. Ова ауторка „*ојомену*” везује за радње психолошког карактера – за невољне, спонтане акције које се „не могу забранити у правом смислу речи”. Она каже „императивом се упуђује опомена са циљем да се у свести створи брана против настајања психолошког стања о коме се ради (не заборави, не схвати криво)” (*наведено дјело*, 36-37). Ми, међутим, употребу и ове категорије проширујемо на случајеве када се императив тиче свјесних и циљних активности.

¹⁸ М. Ивић, *истио*, 28.

¹⁹ Подсјећамо да императив са речцом *не* имамо у 5 примјера, а конструкцију *немој+инфинитив* у 32.

тј. паралелизма у одређеним условима, те да не треба за једну или другу форму уопштено везивати поједина значења – за везу *не+имйера-ийив* „строгу забрану”, а за конструкцију *немој+инфинийив* „блажу” варијанту истог значења.

Осим тога, треба нагласити да се поменута семантичка дистанцираност наведених форми везује само за значење забране, па остаје отворено питање да ли се разлика у семантичком интензитету наведених форми остварује и при исказивању неких других значења – упозорења, опомене, скретања пажње, молбе...

1. 3. Негирану перифрастичну императивну конструкцију *не-мој+да+йрезенй* регистровали смо у 8 примјера.²⁰

У пет примјера ова конструкција има имперфективни глагол у облику презента, а у три примјера перфективни, што значи да и овдје имамо фреквентску предност имперфективне видске категорије над перфективном.

1. 3. 1. *Забрана, молба и уйозорење – ойомена*, тј. *скрейшање йажње* јесу значења истакнуте конструкције у забиљеженим примјерима.

1. 3. 1. 1. У шест регистрованих примјера значењски садржај конструкције *немој+да+йрезенй* протумачили смо као *забрану*:

А за ово *немој да се* суду овамо више *досађује*. 85; ... *немој да* реченим пиларима брашно *мања* ... 114; ... ако немадне *немој да* га *йустийије* с оружјем. 140; За ово *немојије* више *да се досађује* суду јер ћете ви одговорници бити ... 208; И *немој те да йрйи* народ глад ... 334.

И у реченици:

... Саво пази *немој да* који од овија зликоваца *йође* накрај ... 464,

– истакнута конструкција исказује *забрану*, с тим што њен управни глагол својим садржајем упућује и на неке друге значењске нијансе – нпр. нијансу *уйозорења – ойомене*.

²⁰ Интересантно је да се дијалектолошке студије које се баве црногорско-херцеговачким говорима не задржавају посебно на овој негираној перифрастичној конструкцији – истиче се само употреба конструкције *немој+инфинийив*. В. М. Пешикан, *Староцрногорски средњокайунски и љешански џовори*, СДЗБ, XV, Београд 1965, 203. и Д. Ћупић, *Говор Бјелойавлића*, СДЗБ, XXIII Београд 1977, 172.

Ни у језику Петра I Петровића, као ни у језику Марка Миљанова није констатована ова негирана императивна форма. В. Б. Остојић, *Језик Пејтра I Пејровића*, 246-247. и Р. Биговић-Глушица, *Језик Марка Миљанова*, Културно-просветна заједница Подгорице, Подгорица 1997, 291.

1. 3. 1. 2. У једном примјеру иста конструкција, као допуна постулативног глагола, је значењски носилац молбе:

Ја га замолих *немој* тако *да чинимо* попе Перо ... 324.

1. 3. 1. 3. Такође, у само једном примјеру форма *немој+да+ѿрезенї* је значењски носилац *уїозорења* којим се, у ствари, *скреће ѿажња* на нежељену појаву. Заправо, може се рећи да истакнути садржај има карактер предострожности:

... и гледајте *немојїе да* ве страже *ѿреваре да ѿоломиїе* људе од овуда. 38.

1. 3. 2. Наведени примјери показују да је конструкција *немој+да+ѿрезенї* у коришћеној грађи језичко средство за исказивање директних и индиректних одричних императивних вриједности.

Њоме су исказани императивни садржаји који се тичу самог саговорника; односно, имамо ситуације у којима је саговорник обухваћен презентском радњом истакнуте конструкције (*немој/немојїе+да+ѿрезенї* 2. лица једнине или множине):

... ако немадне *немој да* га *ѿусїиїе* с оружјем. 140.

Радња означена презентом исте конструкције не обухвата саговорника у сљедећем примјеру:

... Саво пази *немој да* који од овија зликоваца *ѿође* крај. 464.

У овом случају саговорнику је дата заповијест о спровођењу, тј. реализацији извјесне забране према другим лицима – лицима на која се односи веза *да+ѿрезенї*.

У једном примјеру презентском радњом истакнуте конструкције обухваћено је и говорно лице и саговорник – тј. имамо ситуацију да говорник одвраћа саговорника од њихове заједничке активности:

Ја га замолих *немој* тако *да чинимо* попе Перо ... 324.

Забилежили смо и случајеве када није апострофирано да ли је саговорник обухваћен презентском радњом. То су случајеви када је радња обезличена обликом презента:

А за ово *немој да се* суду овамо више *досађује*. 85.

1. 3. 2. 1. Константације из претходне тачке указују и на чињеницу да напоредност конструкција *немој+да+ѿрезенї* и *немој+инфиниїив* није апсолутна.²¹

Напоредност ових конструкција имамо у случајевима у којима се веза *да+ѿрезенї* као допуна императивне речце *немој* (*немојїше/немојмо*) односи на исто лице на које се односи и истакнута императивна речца. Тако реченицу:

... и гледајте *немојїше* ... *да ѿоломиїше* људе одовуда,

без промјене значења можемо транспоновати у форму:

... и гледајте *немојїше* ... *ѿоломиїи* људе одовуда.

У случајевима када се истакнута *имїераїивна речца* и *веза да+ѿрезенї* односе на различита лица не може се говорити о тој напоредности, а исто важи и за ситуације када је радња у истакнутој конструкцији обезличена обликом презента.

1. 4. У закључку истичемо:

– дата анализа је показала да се одричне императивне вриједности у документима Црногорског сената најчешће остварују конструкцијом *немој+инфиниїив*, као и то да су унутар ове конструкције чешћи глаголи имперфективне видске категорије;

– док се у домаћој лингвистичкој литератури о негативним императивним вриједностима, углавном, говори кроз категорију забране, упозорења, опомене, скретања пажње..., грађа овога рада сасвим илустративно указује и на неке друге семантичке садржаје негативних императивних форми; тачније, како се поједине императивне вриједности остварују комбинацијом различитих лингвистичких могућности у одређеним условима комуникације, тј. у одређеном прагматичком оквиру – у садржају негираних императивних форми анализираних материјала идентификовали смо и значење молбе, значење упутства, значење савјета...

– важна чињеница овога рада јесте и супротстављање забиљежене грађе тврдњи о семантичкој диференцијацији негативне форме *не+имїераїив* и негативне конструкције *немој+инфиниїив* – по којој *одрични имїераїив* исказује „строгу забрану”, а конструкција *немој+инфиниїив* „блажу забрану”, чиме се, у ствари, наметнула констатација да поменути значења не треба искључиво везивати за једну или другу форму.

²¹ Ове конструкције обично се помињу као напоредне варијанте. В. М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II*, Научна књига, Београд 1979, 705; М. Ивић, *Словенски имїераїив уз неџацију*, 28; С. Танасић, *О имїераїиву у савременом српскохрватском језику*, Књижевни језик, 13/1, 25.

Sanja ŠUBARIĆ

NEGATIVE IMPERATIVE FORMS „NE + IMPERATIVE”, „NEMOJ + INFINITIVE”
AND „NEMOJ + DA + PRESENT”

Summary

This paper explains the use of negative imperative forms – „*ne* + imperative”, „*nemoj* + infinitive” and „*nemoj* + *da* + present”. The analysis is based on the materials collected from the Collection of Documents of the Montenegrin Senate (1857 – 1879).

The analysis has shown that negative imperative values in the above mentioned materials are mostly expressed by means of the construction „*nemoj* + infinitive”, as well as that verbs belonging to imperfective (past continuous) aspect category are frequent within this construction. The presented materials do not support the claim on the semantic differentiation of the negative form „*ne* + imperative” and negative construction „*nemoj* + infinitive” according to which the negative imperative expresses a „strict ban”, while the construction „*nemoj* + infinitive” expresses a „milder ban”. On the basis of this, it turns out that these meanings should not be associated only to one or the other form.

